

JACOBSEN

**Var det flommen i 2011? Eller den i 2013?
Eller var det ingen av delene? Hva var det som
gjorde at Hanne Britt Jacobsen engasjerte seg?**

TEKST: SJUR HARBY

Det er én av disse grå novemberdagene, der regnet i Oslo blir til slaps lenger nord. Og i dag skal jeg nordover. Nordover til Kvam i Gudbrandsdalen. – Henne bør du bli kjent med, hadde Odd Johan Nelvik i Det Norske Brenneri sagt til meg. – Hun er fenomenal. Hun har det du leter etter. Kontakt henne. Jeg ringte.

Nordover

Og nå sitter jeg altså bak rattet i grålysningen. Køene vokser seg lange i sør-gående retning, men nordover er det godt om plassen. Etter Gardermoen er jeg nesten alene på veien. Ved Minnesund ligger Mjøsa svart og venter på vinteren. Ved Stange stopper trafikken opp, og veiarbeider med anleggstrafikk og provisoriske rundkjøringer begynner. Kjøringen varer til Ringsaker. Deretter er det mil etter mil bak en trailer som dekker frontruta med fin sølesprut. Ved Lillehammer forsvinner også den. Veien blir bredere, bomstasjonene flere. «Parker ved pumpehuset», hadde Jacobsen sendt beskjed om. – Lokalveiene er farlig glatte her, sa hun i telefonen i morges. – Ikke noe for dine dekk. Men E6 er bra. Der kjører du trygt. Jeg svinger av ved Kvam og parkerer som avtalt. Straks etter er hun der. – Velkommen, sier hun. – Velkommen til Kvam.

Dramatiske bilder

Hun peker og forteller: – Der ser du elva, Veiklåa, som vi kaller den? Jeg nikker. – Den vasket med seg husene nedover. Husker du pressefotoene? Visst får jeg bilder av et elveløp helt ute av kontroll og husrester som fløt i vannet opp på netthinnen.

Dramatiske bilder. «250 beboere evakuert fra flommen i Kvam», rapporterte Aftenposten den 23. mai i 2013. «Enorme ødeleggelser etter flommen i Kvam», rapporterte TV2, og Dagbladet fulgte samme dag opp med at «To ganger på to år. Det skal ikke være mulig». Men det var det. Nå er det gått fem år. Mye vann er rent i Gudbrandsdalslågen siden maidagene i 2013. Denne gråværsdagen er vannføringen i elven ikke rare greiene. Det er vanskelig å forestille seg. Men at noe har skjedd, ser alle. Elveløpet ligger som et åpent sår i landskapet og er steinsatt hele veien. På begge sider ligger nye hus. Høyere opp er det bygget flomsikringsanlegg for hundrevis av millioner. Den siste demningen som ble bygget, er tolv meter høy og 150 meter lang. Den skal kunne stoppe opptil 100 000 kubikkmeter masse og motstå en 200-årsflom. Alt ifølge NRK Hedmark Oppland.

140 cm opp på veggen

Vi passerer Lilleåa. Hvem kan tro at en slik liten sildrebekk kan vise muskler, når vi ser den på en dag som denne? For det var Lilleåa som var årsaken til at Jacobsens nåværende hus også kom til å stå under vann. Den gangen bodde hun ikke her, men like i nærheten av Veikleåa, og det huset ble helt ødelagt. Lensmannen kom på døren og ba dem evakuere med en gang. Hun hadde kastet seg i bilen og kjørt, mens vannet kom etter henne. Jeg hadde bare så vidt kommet meg hjem, før vi måtte evakuere hals over hode. Snart skal hun peke og si: – Hit opp rakk vannet her inne i dette huset. Det hadde stått tomt. I løpet av nesten ingen tid steg vannet til 140 cm opp på

”
**Vi tappet opp
1700 flasker
som forsvant
på et blunk. Og
da mener jeg
på et blunk.**

HANNE BRITT JACOBSEN

stueveggen. Det var slik hun opplevde det.

Borte over natta

– Hvor er vi nå, spør jeg. – På østsiden av Lågen. Der nede ligger sentrum. Eller rettere sagt, det som var sentrum. For hva skjer når E6 legges utenom, slik tilfellet er med Kvam. Visst var det begeistring for den nye E6'en, da strekningen ble åpnet til jul i 2016. Men med bilene forduftet også mange av kundene. Bensinstasjonen har lukket dørene for godt, mens vertshuset Sinclair er gjenåpnet med nye eiere etter konkurransen. Mye på en gang, med andre ord. I 2012 ble også sponplatefabrikken til Forestia lagt ned. – 34 arbeidsplasser forsvant over natta, sier hun.

Takka være

Hanne Britt Jacobsen prater, mens hun lager smørbrød. Vi er kommet inn og har parkert skoene i gangen. – Du må da være sulten? Jeg nikker. Jeg er helt innhul etter timer i bil uten stopp. To fat settes på bordet. Karbonadesmørbrød, skiver med rekesalat, ost og pølse. – Jeg er opptatt av mat, sier hun. – Og akevitt. En periode drev hun Lauvåsen fjellstue på Golå. Der ble det innredet et eget akevittshus med all den akevitten som var tilgjengelig på markedet i 2002. Hun holdt foredrag for folk fra hele verden. – Og jeg vervet medlemmer til Norske Akevitters Venner. 120 stykker, for å være nøyaktig. Og interessen for lokale råvarer og mattradisjoner har fulgt henne siden. Vi nærmer oss det jeg egentlig er her for. «I september får heile Gudbrandsdalen sin eige akevitt på bordet. Takka være Hanne Britt Jacobsen frå Kvam», skrev lokalavisen Dølen nå på høstparten.

Kvam på kartet

– Vi måtte jo finne på noe, sier hun. – Frivilligheten har alltid stått sterkt her i

Kvam. Under flommen stilte for eksempel Kvam sanitetslag opp og laget mat til de evakuerte. Samholdet i bygda har tradisjonelt stått sterkt, og da prosjektet «Kvam på kartet» ble etablert i januar 2018, stilte alle de frivillige organisasjonene seg bak, dessuten næringsdrivende og enkeltpersoner. Hele hensikten var å gi innbyggerne troen på Kvam tilbake, skape optimisme, fortelle verden at vi fremdeles finnes. Alle ideer ble ønsket velkommen. Hanne Britt Jacobsen grep fatt i ideen med å designe en egen strikkegenser – en Kvamgenser. Mønsteret kom hun med forslag til, men det var et samarbeidsprosjekt mellom flere dyktige Kvamsdamer. Og den slo an. Bygda har sin egen garnprodusent, Leine Merino. Merinoull av fineste kvalitet. Og den 6. oktober ble genseren lansert med kortreist mønster og ullgarn.

Egen akevitt

– Joda, det var flere navneforslag. Vi har beveget oss til akevitten. «Kvamsakevitt» var ett, «Flomakevitt» et annet. Men vi landet til slutt på «Gudbrandsdalsakevitt», sier hun. Hensikten er jo å nå flest mulig, og Gudbrandsdalen har ingen egen akevitt. Første utgave var ferdig nå i høst og er, som mye annet i denne bygda, et fellesprosjekt. Sanitetskvinnene dro til fjells og plukket furuskudd som ble behørig pakket og sendt ned til Det Norske Brenneri i Grimstad, men rekkefølgen er jo litt annerledes, sier hun. Det begynte med at jeg foreslo at vi skulle skaffe oss en egen akevitt. Jeg kontaktet Odd Johan Nelvik som tente på ideen. Furuskuddene ble plukket, sendt og destillert. Så sendte han opp tre varianter som vi prøvsmakte. Deretter videreutviklet Det Norske Brenneri den typen vi syntes best om, og resultatet ser du her. Hun setter en flaske på bordet. Gudbrandsdalsrosa lyser mot meg. Etiketten ellers er et vindu med vidunderlig utsikt. Fra Veikle gård oppi lia her, presiserer hun.

Suksess

– Men altså, sier hun. Dette er andre opplaget. Førsteutgaven hadde en etikett med motiv fra Kvamsfjellet og ble lansert 7. september. Vi tappet opp 1700 flasker som forsvant på et blunk. Og da mener jeg på et blunk. Den neste utgaven lanseres i dag, 2. november, nå mens du og jeg sitter her. Med den etiketten du ser her. Dette er essensen av Gudbrandsdalen. Bygdas egen akevitt. Dette er drikken for de gode stunder, til tradisjonsmaten og til høytidene. Men det stopper ikke med dette. På nyåret ønsker vi å stifte et akevittlag her på Kvam. Og ett på Vinstra. Jeg tror det er realistisk å regne med mellom 70 og 100 medlemmer på hvert sted. Til å begynne med. Og vi har mye vi kan gjøre. Så rike tradisjoner å bygge på. Så mange gode produsenter av mat og drikke. Og vi skal samarbeide med Bygdekvinnelaget og deres tradisjonsmatprosjekt. Akevitten handler om mye mer enn å fylle et glass. Det er stolthet, og den setter både Kvam og Gudbrandsdalen på kartet. Det handler om identitet. Om å ha noe å vise frem. Og salget tyder på at vi har lyktes.

En konto til glede

– Deler av overskuddet går tilbake til bygda, sier hun. – Vi skal stimulere til gode tiltak. Slik som å servere akevitt på bo- og trenings-senteret og beplantning i sentrum sommertid. Jo flere som kjøper, jo mer glede blir det til alle.

«Og kva skjer etter at dei 2000 litrane er tomme», spurte journalisten fra Dølen, da hun intervjuet Hanne Britt Jacobsen nå i høst. «Da lagar vi meir», svarte hun. «Med nummererte flasker er dette eksklusivt, og noko eg trur mange vil ha på bordet. Eg satsar på at akevitten blir godt motteke.»

Og det ble den. ■